СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Ч. 184. | Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 8. серпня 1924. | VOL. XXXII. | No. 184. | Jersey City, N. J., Friday, August 8, 1924. | THREE CENTS

Кажуть, що Ла Фоллет має вже сім стейтів.

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. серпня. — Керманичі виборчої кампанії прогресивного кандидата Ла Фоллета і його заступника Вілера кажуть, що Ла Фоллет вже має 7 певних стейтів, а саме: Калифорнію, Вискансин, Айову, Миннесоту, Норт Дакоту, Савт Дакоту і Монтену.

Всі ті стейти разом дають 65 електорів, а до вибору президента треба 266 електорів. Значить, Ла Фоллет потребував би ще здобути в других стейтах 201 електорів. Його однодумці вірять, що він здобуде їх на Сході і ще в деяких стейтах на Заході.

ГОМПЕРС НЕ ХОЧЕ ПІДПИРАТИ ДЕЙВИСА.

ЕТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 6. серпня. — Голова Американської Федерації Праці заявив, що одержав лист від бувшого міністра праці Вилліема Б. Вилсона одного з теперішніх керманичів виборчої кампанії Дейвиса, в якому він апелював до Гомперса, щоб підпер кандидатуру Дейвиса, бо, як казав, він все був приятелем юнії.

Одначе Гомперс відказався підпирати Дейвиса, заявляючи, що Дейвис не був приятелем юнії.

КАНДИДАТУРА ФОРДА НА СЕНАТОРА.

ДІТРОЙТ, МИШ., 6. серпня. — Приятелі Форда видвигнули його кандидатуру на сенатора з стейту Мишиген при сьогорічних виборах. Вони хотять, щоб він кандидував яко републиканець.

З окружения Форда запевняють, що він сеї кандидатури не прийме.

„НАФТОВИЙ ФОНД" ВИЧЕРПАНИЙ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. серпня. — „Нафтовий фонд" в сумі $100,000, який Конгрес ухвалив на покритте видатків за легальні праці з приводу дохождень ізза винайму державних нафтових піль в Калифорнії Синклерови.

З уваги на те легальні заступники Овен Робертс і Етлі Помері, котрих назначив президент Кулидж, нічого не дістали. Він хоче домагатись від Конгресу, щоб у грудні ухвалив для них нагороду за легальні посуги.

СПЕКА.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 7. серпня. — Вчера була тут і в Ню Йорку велика спека. О 3-ій годині сполудня термометер показував в тіни 92 степені, одначе серед улиці було ще горячійше і температура безперечно доходила до 100 степенів. Погіршувало ситуацію ще те, що воздух був дуже пересичений вохкостю. Парність воздуха була майже рівна з горячостю. До того вітер ані шевельнув.

Люди обливались потом і одінне на них було мокре. Працювати було дуже тяжко і хто міг, втікав у парк, або купатись у морі.

Спека потрохи притахала до вечера, але дуже незначно і воздух був невиносимий цілий вечір і цілу ніч.

Богато людий розхорілось ізза спеки і немало обімліло. В Ню Йорку повідомлено лиш про смерть одної особи наслідком спеки.

Далеко гірше було ще в північній части стейту Ню Йорк і в стейті Мессечузет. Відтам сповіщають, що там горячо доходило до 100 степенів. У Вустер, Месс., померла одна особа ізза спеки.

На вчора вечір бюро погоди заповіло було дощі, які мали проходити трохи воздух. Але дощів не було ні вчера вечір, ані уночі, ані нема їх сьогодня до полудня.

Як спадуть пополудні, так трохи полекшае. На пятницю заповіджено, що похолодіє, бо температура має виносити всего 70 степенів.

ФОРЕНЕРІВ-БУТЛЕГЕРІВ БУДУТЬ ВИВОЗИТИ З АМЕРИКИ

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па., 5. серпня. — Тутешні суди постановили висилати з Америки чужинців бутлегерів.

Кождого чужинця бутлегера, котрого влада приловить на виробл(ю)ванню або продаванню алькоголю, випілеться до сього краю, відки він приїхав до Америки.

Суді прийшли до такого рішення на основі дописів, які виявили, що між бутлегерами є 99% чужинців.

НЕ БУВ „ПЕРШИЙ ХЛОПЕЦЬ КРАЮ".

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. серпня. — Тут оголошено лист померлого сина президента, Калвина Кулиджа, молодшого, який він був написав 16-ого серпня, 1923, до Джеймса Геролда Мек Арта, в Іст Орендж, Н. Дж.

В сьому листі казав він, відповідаючи на лист Мек Арта, що він „не перший хлопець краю", через те, що батько його президентом. Покійний хлопець сказав, що „першим хлопцем краю" може бути сей хлопець, що самий вибється на таке місце.

ПОЛЯКИ ВКРАЛИ АВТОМОБІЛЬ.

БРУКЛИН, Н. Й., 4. серпня. — Перед тутешнім судом стали обжалувані о злодійство Поляки Казимир Перчак і Ян Косьміцкий.

Вони украли автомобіль вартости $1,000.

Їх задержано в арешті, поки не зложать запоруки на суму $1,000.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ МЕКСИКА ІДЕ ДО ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., Сюди приїхав новообраний президент Мексика генерал Плютарко Еліяс Каллес.

Він в суботу їдедо Европи. Він хоче мати розмову з британським премієром Мекдаеналдом і довести до порозуміння між Англією і Мексиком.

СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ЙОРКТОНІ, САСК. КАНАДА.

На соборі української греко-православної церкви Канади, який відбувся тут, Іван Теодорович, голова автокефальної української греко-православної церкви в Злучених Державах, був вибраний головою укр.-гр. православної церкви Канади. На соборі було 300 осіб з того яких 250 дійсних делегатів. До тепер духовною головою тої церкви в Канаді був сирійський епископ Германос з Антиохії.

ПАВЛО КРАТ ВИЇХАВ ДО КРАЮ.

Павло Крат презвитеріянський проповідник з Торонто Онт., виїхав до Европи, щоб відвідати усі місцевости, де прокинувся протестанський рух серед Українців, оглянути ситуацію, та поробити звязки для допомоги тамошнім протестантам. Між іншими плянується в Галичині заложення протестантського журналу в українській мові.

КАНАДІЄЦЬ КОРМИТЬ ПОМІДОРАМИ КУРИ.

Урожай городовин мимо пізної весни є надзвичайно обильний сього року у Килдонан, передмістю вінніпегу. Городник И. Мартін, що доставляє городовини на вінніпеґський ринок тішиться незвичайно обильним врожаєм помідорів (томатос). Він має їх за богато, так, що не могучи їх вивозити на продаж, кормить ними свій домашній дріб.

ПОЛЬЩА НАЙДОРОЖША ДЕРЖАВА НА СВІТІ — ТАК СКАЗАВ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСОЛ.

Сьогодня Польщу вважають найдорошою державою у світі. Навіть сам американський посол у Варшаві — як пишуть польські газети — сказав, що варшавські ціни є висші о 50 проц. від вашінгтонських. А Вашінгтон, найдорошe місто в Америці.

ВЕЛИКІ ЗБРОЄННЯ СРСР.

Льондонська преса принесла сензаційні вісти про те, що радянський уряд СРСР закупив у останніх трох місяцях у Швайцарії, Голяндії, Італії 530 літаків, 40 танків, 60 підводних лодок і великі запаси зброї та амуніції. Всі закупна заплачено готівкою золотом з гори. Транспорти їх відбувалися до СРСР саме тоді, коли Троцкий заявив офіціяльно, що червона армія зредукована до пів міліона людей.

ПІДТИНАННЯ ВОЛОСІВ — ПЛЕБІСЦИТ.

По цілому світі поширилася між дівчатами мода підтинання волосся коротко, що не сягає шиї. Німецька газета, щовиходить у Празі „Богемія" розписала плебісцит про підтинання волося у дівчат. Голосувало понад 6.000 люда. З тих 5000 заявилося рішуче, що є проти підтинання жіночого волося. Инша чеська газета пише, що підрізування волося приносить дуже богато користи фабрикам мила, бо жінки з підтятим волоссєм мусять з часта мити шию!

БЕЗРОБІТТЯ НА УКРАЇНІ.

У перших днях липня відбувся в Харкові зізд завідуючих т. зв. біржами праці з цілої України. З реферату про безробіття п. Червоного вийшли на яву такі цифри. 1. січня 1924 р. було на Україні 184.132 безробітних, 1. квітня було вже 189.000, а в травні аж 206.000. Згідно зпляном укр аїнської промисловости — каже референт — на 1924|25 рік треба рахуватися зі збільшенням числа безробітних". Розкинення тих безробітних по Україні виявляється в таких цифрах: Київщина має 33.000; Одещина 65.000; з чого в самій Одесі 36.000, в тім 34 проц. припадає на робітників інтелекту; Харківщина 38.000: Донбас 27.000; Катеринославщина 19.000; Полтавщина 18.000; Чернигівщина 8.000.

ЦІНИ [illegible] ІДУТЬ В ГОРУ.

Посуха й взагалі вигляд на слабий врожай цього року справили, що послідними часами ціни збіжа зачали швидко підходити вгору. Дня 26. липня ціла бушля пшениці на біржі у Вінніпегу була вже 54 долярів. Невиключене, що ціна бушлі піде до двох доляр. Кажуть, що англійські покупці поробили великі замовлення на канадійську муку і пшеницю, а се показувало-б на те, що наконець англійський ринок очутився на факт, що збір пшениці цього року буде далеко менший чим минувшого року. В дальший мірі се значить, що з уваги на серіозний стан збіжа в Західній Канаді, треба сподіватися дальших високих цін.

Льондонські пекарі вже піднесли ціну хліба.

ОКРУГЛА ЛИСКАВКА.

Цього року в Америці і в Европі бували часті тучі, непогоди. Підчас бурі — як пищуть льондонські газети — приключилося таке рідке небувале явище. В одній місцевости біля Льондону перелякала мешканців округла наче куля лискавка. Огниста та куля впала крізь вікно на першому поверсі до спальні і занодіяла деяку шкоду. потім крізь комин передісталася на партер і експльодувала над головами родини, що саме вечеряла. На щастя ніхто не був навіть раненим, але перелякалися дуже. Що по правді є ця куля-лискавка, вчені ще точно не знають. Думають, що то зовсім таке електричне явище, як і звичайна лискавка. Досліджувати це явище дуже тяжко, бо буває дуже рідко. Найчастійше це можна бачити таку лискавку-кулю підчас бурі на безмежних степах у Росії.

ЧОМУ БОЛЬШЕВИКИ ДАЛИ НА ПОЧТОВІ МАРКИ ЛЕНІНІВ ПОРТРЕТ.

Небаром після того, як совєтський комісаріят почт видав нові почтові марки з портретом Леніна, піднялась у Росії велика дебата про це, чи можна уживати таких марок. Причину до цього дав допис робітника М. Реброва, котрий енергічно протестує проти цього, щоби на величний портрет Леніна прибивати почтові печатки. Той Ребров у імени цілого робітництва в Тулі предложив, щоби Ленінові значки стягнути з обігу. Комісаріят почт і телеграфів відповів на цей протест довгим письмом, у якім пояснює свій погляд. І так комісаріят каже, що видаючи марки з Леніновим портретом, передусім мав на меті заграничну комуністичну пропаганду. Там робітникам у буржуйських державах, котрі ще не визволилися з ярма своїх визискувачів, але по геройськи боряться нелегально проти невгаваючих ворожих переслідувань, — невеличка Ленінова марка приносить поздоровлення від побідних російських братів і піддержує їх видержаність і боєве завзяття, які зовсім не ріжняться від боротьби робітника у царській Росії, заки ще не замаяв червоний прапор. А всі буржуйські держави приневолені цей ленінський знак пустити через свої границі. Заграничний пролетаріят Ленінові марки прийняв із великим одушевленням. Комуністичні газети дають такі марки за свої виставові вікна, їх продається за великі гроші в користь комуністичних організацій. В неприятельських державах спричинили Ленінові марки велику нервозність. У Мадярщині з початку їх нищили, добачуючи в них небезпечний засіб для комуністичної агітації.

САРНЮК НАПАВ НА АВТО.

Біля Люкенвальда їхав лісом автомобіль. Нараз вискочив із гущавини сарнюк упав на авто і замотався між авто і гуверпера. Все це склалося так скоро, що шофер не міг й рушитися. Ще хвилинка й авто наїхало на дерево і перевернулося. Шофер згинув на місци, а инші подорожні були тяжко ранені.

РАДІЧ УБИТИЙ.

ЗБерліна доносять, що Радіч мав бути убитий в Москві. Мав його вбити старшина червоної армії, який давніше був старшиною у мадярській армії. Вбійства мав доконати тому, що вважав Радіча небезпечним для населення Хорватії.

Українські і білоруські повстанці нападають через риську границю на пограничну польську „владзу".

РИҐА, столиця Латвії, 6. серпня. — В граничних областях Польщі панує великий неспокій ізза частих оружних нападів на „польську" територію із совєтської Росії.

Годі сказати, як сі напади організується. Члени нападаючих загонів звичайно добре зоружені і здисциплиновані та мають вигляд правильних жовнірів.

Вони уступають поза границі совєтської Росії, як лише попадуть на значнійшу польську військову силу.

Большевики в Москві завсіди запевняють, що се українські і білоруські повстанці, які невдоволені польською окупаційною владою і сим робом протестують проти влучення до Польщі їх братів Українців і Білорусинів всупереч їх волі.

Говорять також, що сі загони організує російський большевицький уряд.

З Москви повідомляють, що тамошній большевицький уряд поважно заінтересувався останнім нападом повстанців на польскі окупаційні власти в Столпині. В сьому нападі брало участь 100 їздців з рушницями і машиновими крісами, які убили сімох польських поліцаїв і богато ранили, а також наробили богато шкоди знищенням комунікацій.

Загін уступився аж перед більшим відділом польської кавалерії.

Большевицька влада сподівається, що польський уряд буде вважати її одвічальною за сей напад і вже заздалегідь приготовляє відповідь на польський протест.

ПОВСТАНЦІ ІЗ СОВЄТСЬКОЇ СТОРОНИ ПЕРЕХОДЯТЬ РИСЬКУ ГРАНИЦЮ НА „ПОЛЬСЬКИЙ" БІК.

ВАРШАВА, 5. серпня. — Польський уряд офіціяльно повідомляє про граничну боротьбу з повстанцями в Столпині на Поліссю.

Повстанці прибули до Столпина на конях і напали на почтову і зелізничу стацію; знищили телеграф і телефон і випустили вязнів з місцевої польско вязниці на волю.

Місцева поліція ставила повстанцям опір, але втікла перед огнем рушниць, оставляючи сім трупів. Опісля на алярм надійшла польська кавалерія, яку повстанці привитали огнем з машинових крісів. Опісля повстанці втікли через границю на совєтську територію.

В кругах польського уряду сей новий сміливий напад повстанців на „польську" територію викликав паніку. Польський премієр негайно скликав міністерську раду для обговорення охорони „границі".

ДОГОВІР МІЖ АНГЛІЄЮ І РОСІЄЮ ПРИНЯТИЙ.

ЛОНДОН, 6. серпня. — Російська делегація подалась і нині принято англійсько-російський договір.

Принято два договори, торговельний і загальний.

Большевики признали старі російські довги.

НІМЦІ ПРИЙМАЮТЬ ПЛЯН ДОСА.

ЛОНДОН, 6. серпня. — Німецька делегація повідомила нині аліянтську конференцію, що приймає плян Доса.

ПОЛЬЩА ПРОТЕСТУЄ.

ВАРШАВА, 6. серпня. — Польське правительство вислало дві ноти з протестом до російського уряду в Москві і до тутешнього російського совєтського посольства.

В одній ноті польський уряд протестує проти нападу загону із совєтської Росії на Столпин, а в другій проти дальшого вязнення двох членів польської місії в Москві.

СОЦІЯЛІСТ ПРЕЗИДЕНТОМ УНІВЕРСИТЕТУ.

ГАМБУРҐ, Німеччина, 6. серпня. — Тутешній університет вибрав своїм президентом професора правознавства Рудольфа Лявна.

Він є відомим соціялістом. Має тепер 42 роки.

Се перший в Німеччині соціяліст, що його вибрано головою університету.

ЗАБАГЛОСЬ УМЕРТИ ДОКТОРОМ.

МІНХЕН, столиця Баварії, 6. серпня. — В тутешньому університеті одержав свій степень доктора фільософії 69-літній старець Гаїнріх Шеерман.

КРОВАВЕ РОБІТНИЧЕ ВІЧЕ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА, 4. серпня. — Польські соціялісти скликали були нині тут віче для протесту проти продовження 8-годинного дня праці в копальнях угля на Горішньому Шлеску на 10-годинний день праці.

На віче прийшли також комуністи, з котрими польські соціялісти зачали борню. Вчасі бійки убито одного робітника і кількох тяжко ранено.

Поліція арештувала кільканайцять осіб.

УКРАЇНЦІ ПОМОЖУТЬ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 20. липня. — Підчас дискусії на „правами" для національних „меншостей" в польському окупованому український посол ЙОСИФ СКРИПА (з Холмщини) заявив: „Коли Польща хоче раз на все покінчити з питанням про „національні меншості", то ми їй поможемо, бо ми стремимо до злуки Західної України з Великою Україною".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; [illegible]		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ"

УСПІХИ НА ПАПЕРІ — ВСЕ ПО СТАРОМУ НА ДІЛІ.

Совітські часописи „з задоволеннем" зазначують, яких успіхів зробила українізація совітського апарату на Поділлі. Плян українізації вже здійснено на 70%. З дня 1. серпня вже не будуть прийматись на службу особи, які не знають української мови.

Здавалося б, усе стоїть блискучо, й „жовто-блакітні шовіністи" можуть тішитись?

Де-хто справді й тішиться, але, на жаль, зовсім без підстави. На папері все виглядає блискучо, але на ділі все залишаеться по-старому або повертаеться до старого порядку.

Ось повернув до праці у реввоенсоветі Лейба Троцький, ПЕРШИМ ЙОГО ДІЛОМ БУЛО ПРИПИНИТИ УКРАЇНІЗАЦІЮ ЧЕРВОНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН „НА ПІВДНІ РОСІЇ", СИРІЧ НА УКРАЇНІ. Берлінський „Руль" вже давно це передбачав і пророкував. Тепер він сердечно радіє. Бачете: „українізація та була дуже непопулярна в самій червоній армії, й її скасованне було стрінуте з великим задоволенням. Як відомо, реввоенсовет харківської військової округи давно насвоював, щоб українізацію скасували, але все без наслідку"... Нині ці наслідки прийшли.

Другим ділом Троцького було ЗАГАЛЬМУВАТИ ЗДІЙСНЕННЄ ТЕРИТОРІЯЛЬНОЇ СИСТЕМИ КОМПЛЕТОВАННЯ ВІЙСЬКА. Система ця полягає в тім, що рекрути, навербовані в певнім краю, в тім самім краю й залишаються служити. Отже Українці служать на Україні, Кавказці — на Кавказі, Білорусини — на Білоруси. Ця система тільки почищала переводитись, і головним її прихильником був „большевицький Наполеон" Тухачевський. Але Троцький знає, що ця система небезпечна. Для приборкання народних повстань вона не годиться, бо хто поручиться, що Українці стрілятимуть в Українців, Білорусини — в Білорусинів, Кавказці — в Кавказців? Вже скорше Москалі стрілятимуть в Українців, Кавказці — в Білорусинів і т. д. Це ж бо система всіх тиранів: розділяй і пануй! І тому — справу територіяльного комплетовання війська загальмовано.

Ще більш красномовний причинок до большевицької „українізації" наводить др. Іван Кревецький у „Ділі":

„Дня 15. липня Наукове Т-во ім. Шевченка одержало почтою т. І. „Наукового Збірника харківської науково-дослідчої катедри історії України" (Харків, 1924) у супроводі такого історичного документу (в середині книжки): „У. С. С. Р. — Н. К. П. Центральное Управление по Делам Печати 7. VII. 1924. Н—р 6327 г. Харьков. Удостоверение. Дано сие Центральным Управлением по Делам Печати УССР. — Научно-Изследовательской Кафедре при Научном Комитете Н. К. П. в том, что отправка сборника „Науковий збірник катедри історії України" заграницу в г. Львов в адрес Наук. Товариству им. Шевченка вышеупомянутой кафедре РАЗРЕШАЕТСЯ. Все Вышеизложенное подписями с приложением печати удостоверяется. Начальник ЦУПУССР, М. ИКС. Секретарь (підпис нечиткий) [Печатка ЦУП]".

„Навіть за бувшої царської Росії українські наукові інституції не потрібували окремого дозволу на висилку своїх наукових видань в обмін закордон", — завважує з цього приводу др. Кревецький. Це цілком справедливо. Але виникає ще одне питанне: Чого варті всі большевицькі розмови про „українізацію", коли навіть вищі державні установи, й то в самій столиці, далі урядують собі по московськи, наче ні про яку українізацію й не чули?

Р.

ГОРЕ ХОЛМЩИНИ.

Захопленне українських православних церков римо-католиками Поляками продовжується. Дня 8. травня, в день іменин президента польської републики, забрано відвічну українську святиню з часів Данила в селі Спасі. Захоплено також церкви в селах Стужиці й Убродовичах. Населенне мужно боронило своїх церков. Передбачаючи се, ксьондзи й місцева влада стягнули поліцію і військо.

У Стужиці, як подає: „Комунікат Українського Соймового Клюбу", людий топтано кіньми; бито рушницями; жінок відтягували від церков за волосся, так що в руках поліцаїв залишались цілі пасма. В Убродовичах дійшло до розлиття крови: [illegible] осіб поранено, з них 10 тяжко.

[illegible] внесенне з того приводу Українського Клюбу сойм відкинув.

Та і польським злочинам прийде конець, а злочинцям відплата і кара.

ЛИСТ З БЕРЛІНА.

Давно я вже не писав до Вас листу з Берліна. Тепер тут так важко стало жити, що чоловікам й жидівські діти не милі, не то що.

А по друге — й писати нема про що.

Перше тутешні наші еміґранти жили, тепер животіють. Залишилося їх небогато. Студентів душ більше сотні і старших коло 50. Тільки всього. Решта в слушний час спаслася бігством. Хто вернув під большевиків, хто поїхав до брата Чеха в гостину. Ті останні сміються тепер з нас, — кажуть: „самі собі винні, чому не їхали з нами?"

Брат Чех, як він там і не ставиться до Закарпатських Українців, але про українських еміґрантів дбає. Це треба признати. Університет, всякі инші школи, ґазети, з чим до них не прийдуть, — поможе. А в Берліні ніхто тими недобитками української еміґрації навіть чути про неї не хоче. Теперішній німецький уряд все таки, бачите, заключив якісь там договори з совітами, хоче бути льояльним. А до того німецький загал привик, що була колись велика Росія. Богато і то богатих Росіян приїздило до Німеччини на води, лічитися до тутешних славних лікарів, або прямо так собі, поїздити по прегарній Німеччині. І Німці заробляли на Росіянах великі гроші, не тільки в Німеччині, але і в Росії, де знов німецький купець, інженер, промисловець, то що мав нагоду скоро і досить легко збогатитися, бо був більше вироблений, краще вишколений, більше солідний і роботящий від корінного Москаля.

Німцям дуже тяжко забути про колишню Росію, а привикати до якоїсь там України, з котрою невідомо що буде. Тому вони не цікавляться нами і як скажеш, що ти Українець, то заєдно тебе питають: що то за народ? — і ти мусиш пояснювати їм основні пункти з нашої етно- і географії та з нашої історії. З українською культурою ще тяжше. Берлін велике місто. Має нині яких 4½ міліона мешканців, кільканадцять театрів, тисячі всяких газет та видавництв. А що ми маємо? Ні театру, ні часописи, нічого. А в Москалів у Берліні все таки є кілька своїх дневників, грають їх театри, гуляють їх танечниці, співають російські співаки і так дальше. Є російські ресторани, каварні, кабарети, вони дають про себе знак, що живуть. А ми? Приталіли дух у собі і дрижимо, що буде завтра. Українська біда! Росіяни перекладають свої повісти й оповідання на німецьке, видають їх у своїх видавництвах, Німці купують, читають і бачать, що є російська література, а Українці як спроможуться на яке видавництво, то воно промучиться рік—два і гине, бо Українці хочуть мати свою літературу, але не хочуть купувати своїх книжок.

Українці вміють нарікати, що їх письменники не пишуть архитворів, але ніхто не подумае, як вони їх мають писати, коли українский письменник з пера вижити не годен.

Не даром кажуть: „як собі постелиш, так ся і виспиш". Другі стелять собі подушки, а ми камінні.

Дійсно ми оден другому камінь під голову сунем. Маленький зразок. Переложить який там Німець, або Німка яке оповідання, або вірш котрого з наших письменників і його видрукують у найбільшій німецькій ґазеті, хоч власного матеріялу мають богато, хвалять. А свої українські критики, про того самого письменника мовчать, або зневажають його. Працює український письменник літ 30, або й більше на тернистій українській літературній ниві, аж йому очи лізуть і нарешті якась українська ґазета в подяку йому за труд напише, що він і не письменник і не поет, а так собі, чорт зна що таке, ні Богови свічка, ні чортови огарок.

Нещасливий ми народ. Вміємо тільки нарікати і всю вину звалювати на когось другого, але до ніяких гріхів не почуваемося.

Нема що й на Німців нарікати, що вони не дбають про українську еміґрацію, так як Чехи, бо Українці не подбали, щоби Німці знали про Україну, як Чехи про неї знають. А всеж таки і поміж Німцями попадаються люди, котрі цікавляться Україною. Згадаю хочби відомого і Вам, Дорогі Земляки німецького вченого Павла Рорбаха. Він буває на українських сходинах, обстає самостійність України (ца жаль її все ще треба обстоювати!), він оден з тих нечисленних Німців, що лишилися вірними приятелями українського народу і не тратять віри в його будучність.

Та найбільше заслугуе на вдяку з боку української еміґрації в Берліні генеральний директор Йозеф Фенфе, колишній український генеральний консуль у Німеччині. Як звинули посольство У. Н. Р. і в його палату при Кронпрінцен уфер N. 10, куплену гетьманом Скоропадським, увійшли большевики, п. Фенфе, щоб не залишити недобитків горожан У. Н. Р. без усякої опіки оснував „фертрауенсштелле" для українських збігців. Це „фертрауенсштелле" піклується збігцями з великої України, вироблює їм дозвіл на побути і т. д. Фонди на утримання дає Фонфе. Він постарався також, щоб українські студенти мали свій власний приют і свою кухню і дякуючи йому заплачено тепер коло 2000 долярів шкільної оплати за учеників і учениць у тутешніх вищих школах, на університеті, в політехниці і т. д.

Можна сміло сказати, що колиб не п. Фонфе, то кільканадцять українських студентів і студенток утратилиб були курс, з чого розуміється вишкода була для нас велика втрата, бо це здебільшого люди, які в краю не можуть учитися і які за час нашої визвольної боротьби принесли чималі жертви для рідної справи. Тому імя пана Йозефа Фонфе заслугує на окрему і то велику вдяку. Він ратуе нашу молодіж у часах теперішної тяжкої фінансової кризи.

Тая кріза і старшим еміґрантам дала себе тяжко почути. Перше як котрий з них діставав 10 долярів у місяць, то міг якось цей місяць перебідувати, а як 20, то і з родиною перекалатав. А телер за саму хату треба заплатити 40 долярів на місяць, а заробити нема де і як, бо і в Німців богато безробітних.

Позичити важко. **Беруть 10% у місяць,** а виплачують лиш 75% позиченої квоти. Можете собі уявити, яка це лихва. І то ще велике щасте як позичиш, щоб з голоду не вмерти. Щож роблять тоді наші громадяни. Хто не дістав якогось спадку по небішці мамі Україні, той заставляє останний перстень, годинник, жінчині ковшки, або продае одяг, книжки, тощо.

А що буде, як і того не стане?

Не питайте! Чоловік вже на[illegible] Дивиться на схід і все [illegible] гадає, що [illegible] станеться [illegible] таке, що [illegible] йому лекше стане. Дурить себе. А там дезукраїнізація і закони для меньшостий національних. Там збіже горить від посухи і польські екзекутори тягнуть остатну корову від українського хлопа на піддержанне при життю „Ржечи посполітої" польської.

На сході чорно.

Не дивуватися, що живі про вмерлих забувають. Затирається границя між життям і смертю. От забули ми про незабутнього Дмитра Вітовського, одного з перших українських січових стрільців, начальника оружної сили Західної України, першого українського коменданта міста Львова, українського міністра війни і т. д. і т. д.

Чимало мав він титулів, щоби памятати про нього. А ми забули навіть де він лежить, упавши зпід хмар. Врешті д. Л. відшукав його могилу і одної весняної неділі прийшли до Вітовського його земляки в гостину.

Гурток студентів, десятьох старших еміґрантів і три пані. Тільки всього. Одна паночка і оден старший громадянин принесли вбогі китиці цвітів... Біда...

Кілька промов богато відрадних зітхань і — розійшлися. **Вітовський лежав у незаплаченій могилі!** І Німці тільки тому не викинули його кісток, бо то все якийсь український міністер і герой. Пошанували жертву на пристолі вітчини. **Вітовський лежав у невідомій і незаплаченій могилі!** Як сумно. Богато смутку тепер.

Браття Земляки! Кому з Вас лекше живеться, не забувайте про цей тяжкий смуток!

Н. М.

P. S. Коли цей лист був готовий, прийшла до мене вістка, що проф. політехніки Коваль, тяжко занедужав. Бухнула кров, 40 степенів горячки, стан грізний. Проф. Коваль не тільки гарна наукова сила, автор усяких праць на полі механіки, але він відомий також як кооператор. Був час, коли у Київі помагав нашим людям і ратував їх від голодової смерти. Приїхавши зпід большевиків до Берліна дав себе пізнати, як добрий лектор і промовець. Потім працював у російських курсах заочної освіти. Пізнавши вагу таких курсів заснував їх також для Українців. Розуміеться, російські курси не хотіли позволити, щоби він на двох стільцях їздив. Проф. Коваль, як добрий Українець, кинув чужий столець, а сів на своїм, хоч чужий був куди вигіднійший. Та наші люди не поперли курсів заочної освіти так, як Москалі попирають свої курси. Прийшла кріза,— клопіт, брак гроша, ну — і бухнула кров. Кажуть сухоти. І колись скажемо: шкода чоловіка. Мав талант, мав енерґію і змарнувався.

Богато в нас дечого цінного й надійного пропадае марно.

Н. М.

ТОМУ ДЕСЯТЬ ЛІТ.

**Тому десять літ дзвонили дзвони,
Як сонце сходило червоно;
Весь схід горів в полумях, високо,
Дво-голові орли, шпони витягали,
Високо під хмари літали,
Стрінулись око в око.**

**Брязнули мечі і полилась кров,
З міліонів сердець, за чужу хоругов,
Росли по Вкраїні могили,
Куди буря пройшла страшна,
Лишилась картина сумна,
Розказати й описати, нема сили...**

**В промінях сонця блестіли мечі,
Цілі ліси; нож і нож,
Гармати ревіли що хвилі,
Ришли полки, на полки з ножами
Засівали землю головами,
Плила кров, аж зирмались пурпорові [illegible]**

**Пройшла буря, розійшлись дими,
В руїнах: міста, села і хати,
Тут [illegible]
[illegible]**

**Коло [illegible] ворог [illegible]
В [illegible]
То брат, [illegible]**

**Поховали [illegible]
Чорним [illegible] брати [illegible]
Той за [illegible] за чужую [illegible].
Десять літ [illegible],
Як в полумях [illegible] світ весь,
Як і Україна здобувала волю і славу.**

Д. Захарчук.

Вилкс Берри, Па., 1. серпня, 1924.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Овен Юнг, Американець, буде головним аґентом підчас виплати і поділу відшкодовання Німцями; иншими словами: він буде немов диктатор для Европи? Чи Ви знаєте, що Гелмар турецькі цигаретки суть роблені з чистого турецького тютюну і продаються по умірковаиій ціні? Ви вдоволитеся зміною на турецкий тютюн.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За місяць липень, 1924).

І. ПРИХІД.

2) Прихід в липні, 1924:		
1) З перенесення з попереднього місяця		$350.87
а) Народній податок	209.00	
б) Рідна Школа	305.19	
в) Політична пропаґанда	468.90	
г) Ріжні	568.40	1,551.49
Разом		1,902.36

ІІ. РОЗХІД.

а) Висилка до краю:		
1) Політична пропаґанда	400.00	
2) Рідна Школа	200.00	
3) Укр. Високі Школи у Львові	150.00	
4) Живий Памятник по пок. О. Бесарабовій	155.00	
5) Преса в краю	110.00	
6) Діточі сирітські захисти в краю	75.00	
7) На лемківську бурсу в Новому Санчі	50.00	
8) На Народній Дім в Холмі	50.00	
9) Студентам	50.00	
10) Стрільцям української армії	50.00	
11) Журналістам	30.00	
12) Кошти висилки (1—11)	18.80	$1,338.80
б) Платня канцелярійної сили		150.00
в) Телефон		5.10
г) Зворот належитостий за тикети за подарож в орґанізаційних цілях		52.59
д) Марки		5.00
е) Рент за офіс		25.00
Разом		$1,576.49

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід в липні	1,902.36
Розхід	1,576.49
Остає в касі з нем 31. липня с. р.	$325.87

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.

НА ДОПОМОГУ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання в липни 1924).

1. Клівленд О. Переслав о. Евстахій Сидоряк ...56.06
(Зложили: На інвалідів у Львові $46.56 слідуючі: З мирования в церкві св. Ап. Петра і Павла 34.56, Ілько Бігун 5, Михайло Кучер 5, Ф. Ольхович 1; народний податок Розалія Нагина 5; Рідна Школа: Дмитро Крук 2; на сироти: Катерина Андрійців 2.50).

2. Джерзи Сіти, Н. Дж. На хрестинах в Осипа Логина зібрав Андрій Ґела ... 7.00
(На Рідну Школу зложили по 1 дол.: Осип Логин, Пелагія Лгоин, Ілія Соколюк, Марія Соколюк, Марія Когут, Казимир Саевич, Андрій Ґела).

3. Гартфорд, Конн. з панахиди по пок. Бесарабовій в укр. кат. церкві св. Арх. Михаїла, переслав на пол. вязнів о. М. Кузів ...15.77

4. Пеорія, Ілл. Т-во Укр. Робітників, від. 190. Нар. под., переслав В. Бігун ... 3.00
(Зложили: по 50 ц., В. Бігун, А. Бігун, А. Книш, М. Нагач, П. Паячковська, А. Паячковський).

5. Дітройт, Миш. Бр. св. Йосафата, від. 96 „Провидіння" з ювилею, переслав Яків Поливка $10 на Рідну Школу і $10 на сироти, разом ...20.00

6. Балтімор, М. Д. збірка в церковній галі на Рідну Школу ...21.75
(Переслав Йосиф Семенків, зложили: по $2; о. В. Маньовський і Г. Шулька, по $1: Ю. Гуцуляк, Й. Сапливий, С. Сапливий, Ю. Маньовська, П. Боднар, І. Шпатура, Й. Семенків, Й. Приймак, І. Остапів, Д. Семенків; по 50 ц.: Н. Маньовська, П. Мармаш; Ф. Захарків $2; по 50 ц.: Й. Накрийко Й. Семенків, П. Ґовда, М. Маньовська, а Ю. Дипський 25 ц., разом 19.25, а з поперед. 2.50.)

7. Кулпмонт, Ва., збірка, переслав Д. Дяк ...47.50
(Призначено: по $5: на інвалідів, студентів і сироти; по $10: на пол. пропаґанду, на боєвий фонд і на ратунок Лемківщини, $2.50 на вінець по пок. Ользі Бесарабовій).

8. Елізабет, Н. Дж., переслав В. Левчик ...31.75
(Зложили народ. податок: Василь Левчик 3, Адам Лесняк 3, Гелена Клюс 2, Онуфер Зизяк 1.25, Мих. Процак 1.25, по $1: Йосиф Ткач, К. Бабій, Дм. Токарчик, Микола Бялецький, Андрій Реент, Матвій Семаницький, К. Качуряк, Йосиф Ільків, Марія Лисачок; по 75 ц.: Іван Фучила, Василь Гернла, Мих. Напованець; по 50 ц.: Теодор Федош, Іван Милян, Теодор Ванца, Мих. Заканич, Василь Шутяк, Стефан Патрило; по 25 ц.: Мих. Шиманський, Антін Зизяк, Дмитро Щерба, Йосиф Миськів, Іван Кузьма, Іван Світич, Дмитро Ванат, Мих. Волчак, [illegible] $26.75, а Анна Петрушкевич (Литвин) зложила на Рідну Школу $5).

9. Карнеґі, Па. Тов. Січ, переслав Роман Пристай ...10.00
(Призначено $5 на Рідну Школу, а $5 для стрільця Петра Бундза)

10. Нортгемптон, Па. Юрій Мичуда на пол. пропаґанду ...10.00

11. Юнгставн, О., з мирования переслав о. В. Довгович ... 5.96
(Призначено $4.36 на студентів, а 1.60 для стрільців).

12. Филаделфія, Па., від відділів „Провидіння" на сироти і інваліди, з нагоди ювилею, переслав Евген Якубович ...72.92
(Зложили: відділи у Филаделфії $19.38, від. 52 в Кемден, Н. Дж. 5.15, від. 147 в Форд Сіти, Па. 19.50, від. 40 в Вудлівн, Па. 9.14, від. 51. в Елмайра, Н. Й. 18.75, разом $71.92, а нар. под. по 50 ц. переслали: о. Волод. Титар за липень і серпень, а Т. Кольонський за червень і липень).

13. Шамокін, Па. збірка, переслав А. Дроздик ...163.88
(Збірка переведена стараннем А. Шаршоня і А. Дроздика в громаді, а рівнож підчас панахиди, відправленої о. М. Олексів. Збірку призначено: $25 на делеґата до Женеви, $69.44 на Рідну Школу, $34.72 на лемківську бурсу в Новім Санчи, на інвалідів $34.72. Жертви зложили: по $5: о. М. Олексів, О. Шаршонь, М. Колодій, М. Олексів $3; по $2: І. Копистянський, В. Ґлова, А. Шаршонь, Г. Синицький, І. Козак, А. Серафін, Й. Суханич, І. Квашньовський, Т. Воргач, І. Чичила, А. Мороз, П. Мацко, Т. Коцур, Л. Ольшевський $2.50, А. Ґлязік $2.50; по $1: С. Вишовський С. Хорощак, Т. Демчко, Т. Лучковець, Н. Кліш, Д. Кулянда, І. Хомяк, В. Копистянський, А. Дроздяк, М. Полиняк, Анна Дроздяк, І. Лещинський, Н. Габура, М. Подобинський, М. Янкович, Г. Німий, К. Ковальчик, Т. Копистянський, А. Панчар, П.Г Ґоґоц, Д. Панчар, С. Боргач, К. Серафин, Т. Кухта, І. Кухта, С. Барна, І. Демет, С. Поливка, Г. Заканич, С. Сенчишин, О. Волошин, С. Яцишин, Г. Смалець, В. Смалець, Г. Лешко, Я. Хорощак, Г. Воргач, Р. Корбич, Т. Клебан, Н. Біндас, Л. Хрущ, С. Піта, Н. Барна, С. Слезьон, Н. Дудра, Е. Старінчак, П. Котаньчик, П. Матичак, В. Янишак, Д. Ференц, І. Мерена, Л. Копистянський; по 50 ц.: Т. Челак, І. Демчак, Г. Басалиґа, Н. Дудра, І. Пупчак, П. Пупчак, М. Новак, С. Каня, Д. Ядловський, П. Кулянда, М. Козяр, М. Худинця, С. Вишньовський, С. Сметана, І. Кузмич, П. Панчар, С. Ярощак, О. Серафим, С. Хорощак, А. Дідович, Т. Мельник, Г. Масцюх, З. Бубернак, В. Венгринович, Т. Смалець, Г. Вільчанський, А. Дзьомбеляк, Т. Татусько, І. Голеш, Т. Полиняк, М. Мацко, П. Сметана, П. Череп, М. Димчко, А. Логаза 30 ц., а по 25 ц.: А. Лабовський, І. Хорощак, Г. Федорчак, Л. Даляк, І. Федорчак, М. Суханич, М. Пелеш, Н. Бакович, Я. Поливка).

14. Йонкерс, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 12 У. Н. Союза, нар. под., переслав о. Сполітакевич... 6.50
(Зложили по 25 ц.: Юстина Баволяк, В. Цюрик, А. Дошна, К. Дзюбак, А. Дубянський, .Т Гавриляк, Ю. Ямбра, Андрій Корінь, Арт. Корінь, Е. Клап, С. Оліяр, Т. Павчак, С. Радко, Семен Стасяк, І. Спяк, П. Слота, В. Сконська, О. Тутко, О. Трембач, Іванна Трембач, К. Урбан, Н. Васічко, Марія Обух, М. Лусик, К. Заремба, М. Цеплий).

15. Бріджпорт, Конн. Тво. Укр. Січ, від. 59 У. Н. Союза, переслав Й. Підлуський ... 5.25
(Нар. под. зложили за червень $2.25: по 25 ц.: Мих. Галькевич, Й. Волк, Микола Мельник, Іван Шевчук, Іван Кузів, П. Г., Іван Глива, Йосиф Підлуський, за липень $3: по 25 ц.: Мартин Шиманський, Й. Волк, Т. Дрозд, І. Кузів, І. Каблак, П. Г., Вас. Мушак, Ів. Глива, Мих. Галькевич, Й. Підлуський, а Й. Чайковський 50 ц.).

(Конець буде).

НЮАРК, Н. ДЖ.

Спростованне на допись з Нюарку, Н. Дж., ч. 173, дня 26. липня, 1924, в справі Укр. Народ. Дому.

В поміщенім [illegible] числі Свободи закралось кілька слів, які не відповідають до згаданої дописі, а тим більше я яко автор цеї дописі на домагання делеґатів з товариств проситься персонал редакційний о спростованне.

А то:

...стараєсь потішити долю, а має бути: стараєсь поліпшити долю...

...неудачі національного народу, а має бути: неудачі національного проводу...

...на пуличних містях, а має бути: на публичних містях...

...і на яких ухвалено скликати офіціяльно всіх делеґатів з 24. товариств на 10. серпня, а має бути: на 18. серпня.

П. К.

ДОПИСІ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Концерт-вистава.

Дня 26. липня в литовській галі м. Рачестер одбулась концерт-вистава, влашотвана громадою Українсько-Пресвітеріянської церкви.

Першою точкою програму був концерт хору під орудою д. Александра Ніжанковського. Хор невеличкий, коло 15-ти осіб. Співали чисто і досить добре (відчувається брак басової партії). Одспівано 4 хорові пісні, з яких найліпше пройшла „Посію я конопельки" М. Лисенка. Член Української Капелі О. Кошиця п. Таісса Сміловська з великим чуттям одспівала сольо французьку пісню в українському перекладі: „Єо", в аранжіровці О. Кошиця. Гарне виконання було нагороджено гучними оплесками і піднесенням квітів.

Другою і головною точкою програму була вистава: „Лісова казка", відограна під режісурою п. Т. Смілoвської.

Чудові кольорові костюми дітей: квіточок, метеликів, ягідок, грибів вабили око, а майстерна гра 10-ти літних Ганни Кобель і Василя Глуховича зворушуюче впливали на глядачів. Ці двоє найліпше вивязалися в своїх ролях. Інтонації і рухи маленької Єни вказують на те, що в цій дівчині заховується справжній талант. Провела вона ролю Галі — заблудившоїся в гаю доньки гаєвого, пречудово. Василь Глухович чудово справився з ролею старого гриба, обуреного нахабством людей і зокрема присутних тут дітей, що зривали гриби, ягідки і квіточки. Обурення його велике; він дає раду лісовому царству повернути діте йв гриби або квіти, бай й вони відчули біль коли їх зривати-муть. На щасте дітей, дід-лісовик (д. Роман Гладуненко) дає раду одпустить дітей до дому, аби вони всім заповіли, що ліс є живий і зриванне рослини робить їй тяжкий біль. Його рада, підтримується дідом водяником (д. Іван Маніц), і русалками, а далі прилучається до неї все лісове царство і дітей відпускають.

Дуже зворушуюче відбивалась на глядачів гра маленької 5-ти літ. Єллас Саламаха „Я боюся, я їсти хочу" говорить вона і тре очка від плачу. Громада зворушена страхом дитини що заблудилась в лісі і їсти хоче.

Гарні співи і танки русалочок в чудових ніжних костюмах вабили слух і око.

Діти добре вимуштровані майстерною режісурою, грали чудово.

По скінченню вистави був живий образ всіх дієвих осіб при освітленню ріжноколіровими вогнями.

З одного боку лісове царство: дід лісовий з грибами, ягодами, метеликами, квіточками; з другого — водяне: дід водяник з русалками; по середині люди: Гаєвий, його дружина і троє дітий.

Фантастичні костюми при ріжноколіровому освітленню чарували око і хотілося ще і ще дивитися на цю чарівну групу.

Слава-ж вам, любі діточки, за вашу роботу, за гарне виконанне ваших ролів.

Спасибі й Вам, шановна громадо, за вашу працю по влаштованню й відогранню цієї вистави.

І найбільша подяка д. Т. Смілoвській за її тяжку працю режіссури і костюмерії.

В кінці зостається тільки побажати цій громаді надалі поступу і розвитку в її гарній роботі плекання рідної пісні та штуки, та сил і енергії її проводирю.

Гість.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Збірка на ґімназію в Грималові.

За стараннем уряду Тов. Запороської Січи були скликані збори 29. червня в справі української ґімназії в Грималові, повіт Скалат. Часть гроший сколектованох по домах. Зложили слідуючі: Петро Олійник $10.00, А. Борис $5.00, по $3.00: В. Бурак, Ів. Затонський; по $2.00: Ів. Янчишин, А. Гладик, А. Швець, Данько М. Бардачевський, М. Свідер; К. Ходоровський $1.75; по $1.00: М. Яцишин, Д. Коколський, Й. Ґалашка, А. Басан, М. Рибак, Ст. Ґурбель, А. Сусла, К. Свірський, С. Лемішка, М. Чаґарин, Й. Чагарин, В. Кушнір, С. Комар, Л. Гончарик, Ал. Колісник, Д. Пізінський, Л. Кучер, П. Ґемборовський, С. Виспянський, Й. Іванович, Д. Герман, Й. Липський, Ник. Герман, Л. Бурачок, І. Околіта, М. Заплітний, Ів. Гуцал, П. Гук, М. Королишин, П. Шевчук, М. Вецал, С. Сагайдак, Й. Кава, Ю. Самборський, К. Сулима, М. Буката, В. Коцюбинський, М. Сагайдак, М. Тригубчак, М. Кінаш, С. Бардачевський, О. Литвинець, Мак. Самборський, П. Романишин; В. Костів 60 ц.; по 50 ц.: В. Козак, М. Литвин, П. Сорокатий, Ів. Рапко, С. Слбоодян, М. Шпак, М. Заяць, Й. Музика, А. Лаба, Н. Гарматюк, А. Кравець, В. Липський, Д. Пігун, А. Іщенко, А. Харук, М. Балюк, П. Романович, М. Фірман, М. Пророчок, О. Роґожинський, Ів. Кісіль, М. Ядамський, К. Фірман; по 25 ц.: Й. Герман, Липський, Й. Квасницький, А. Сосяк, М. Гричух, Й. Джаман, К. Бирич.

Громадяни з Мілвіл, Месс., зложили: А. Пірба $5.00, Гр. Стасюк $1.65; по $1.00: А. Чубай, Ів. Куцюба, К. Питель, К. Кузів, М. Сідляр, В. Бобовський.

Разом всіх гроший зібрано $108.25. Як на Вунсакет то жертва замала на кількасот Українців зі скалатського поівту. Декотрі громадяни дали свою жертву не по змозі і не по щирости, а так тільки кілька шіток, щоби збутися. Всеж таки вони дали, але було богато таких, що не дали нічого. Гріхом було би змовчати про одного нашого бизнесмена. Коли колектори прийшли до него і просили о жертву, то він сказав різьким голосом, що жебракам гроший нема". Коли йому сказали, що не жебраюють собі, але просять о жертву на українську ґімназію, то він сказав, що „як їм треба школи, то хай продадуть по кірцеви жита а будуть мали школу".

Так міг сказати тільки чоловік без серця, або крайний скупар.

Всім жертводавцям щире спасибі. Разом з сим просимо всіх тих, що обіцяли дати, а ще не дали, щоби не отягалися, а зложили жертву як наускорше.

Накінець просимо всіх, що походять зі скалатського повіту, щоби зложили свої жертви як мога скорше. Гроші посилайте через Амерікен Експрес Ко. в долярах через Укр. Земельний Банк Гіпотечний у Львові (Руська вул. дім Дністра) на імя Александра Букати на фонд будови укр. ґімназії в Грималові. Коли би хто посилав на руки комітету в Вунсакет то нехай пише чек на імя Петро Олійник, а адресує К. Ходоровський.

ЗА КОМІТЕТ П. У. ҐІМНАЗІЇ В ГРИМАЛОВІ:

Іван Затонський, Петро Олійник, Кость Ходоровський.

Кольоман Міксат.

ДУХ У ЛЮБОВНІЙ.

(з мадярського).

(9)

(Докінчення).

Розправа проти банди фальшівників грошей Черницьких викликала велике зацікавлення геть далеко довкола Бо від Любовної аж геть до Петербурга йшли її розгалуження. Вмішаних у цю справу було 55 людий, у цьому 9 жінок. Для нас найцікавійше буде зізнання Черницького, яке зложив перед смертю. Батько, який заохочував його шукати собі жінки між знатними панянками, бо він має в пивниці бочку золота, напровадив його насамперед на думку робити фальшиві гроші і виміняти їх за ці добрі у бочівочці. Спочатку чеканив він золото (а саме у Кракові), щоби обманювати батька. Пізнійше припало до вподоби поплатне і небезпечне зайняття авантурничій натурі. Колиж Каспарик із Любовної украв бочівку, наповнену на дні добрим золотом, розгалузилася ватага ще більше.

Запав присуд на покарання смертю вісьмох головних виновників. Самособою був між ними і Черницький.

Велика товпа народу приглядалася, як на площі карали смертю. Попереду на підвисшенню сидів ґраф Новоґрадський. Розмовляв із старостою.

Задзвонив дзвінок нещасних засудженців. Пійшли засуджені, кожен в супроводі духовника. Староста підскочив з переляку, холодний жах пройняв його, в очах потемніло.

— Михайло Каспарик! — викликнув він мимоволі.

Черницький почув ці слова і глянув гордо й визиваюче в сторону старости. А Новоґрадський шарпнув старосту за жупан.

— Сідай, чого хочеш!

— Я присягну, — сказав староста — що цей чоловік, то вірний образ цього що вмер у Любовній, про котрого я оповідав раз.

— То головний обвинувачений Михайло Черницький, — відповів Новоґрадський.

— Ніколи ще в мому життю не бачив я такої великої схожости, навіть між рідними вона рідко буває така велика.

Отаман поліції осміхнувся таємничо:

— Може вони собі брати, коли не від одної матери, то таки від одного батька.

Чим довше приглядався йому староста, тимбільше пізнавав його. Він повстав і пішов до підсудного.

— Я вас відкілясь знаю, — сказав він тихцем до Черницького.

Цей засміявся цинічно.

— Я думаю, старосто, що ви мене знаєте. Я відігнав вас від доброї печені, правда?

Староста мерщій побіг назад до Новоґрадського.

— Скоро, приятелю, скоро, перерви єкзекуцію. Я впав на слід важної справи. Зізнання цього чоловіка не є вичерпуюче. Бо то він у Любовній ходив як небіщик Каспарик....... Нема сумніву щодо цього. Він зізнав це сам.

Отаман поліції здвигнув рівнодушно раменами.

— Навіщо це все тепер здасться, його так чи сяк — покарають смертю. Ми не мали би з цього ніякої користи, а він ніякої шкоди. Я признаю, що воно так. Хлопець найшов гарну любку і йому сподобалася роля духа-примари. А що ви всі мали його за Каспарика, то це був найлекший спосіб, поширити фальшиві гроші. А жінці могло це також припасти до смаку.

— Дивне, — зітхнув староста. — Ні, я не можу позволити а повідомлю про це державного прокуратора.

Отаман поліції обняв його і на силу посадив його.

— Не будь дурний, любий старосто! То ніяк не повинно вийти на денне світло. (Він моргнув значучо очима). Знаєш задля цієї жінки. Вона гарна, і комусь залежить на ній. Мусілося би завізвати її перед суд, і люди взяли би її на язики. Тому сідай приятелю. І воно було би вже запізно. Глянь, ось саме ведуть його на шафот... Як сміливо ступає ґільтай. Сам роздягається..... Що за крепкий карк. Гоп! Раз, два, три. Вже кінець! Славно, майстре! Такий кат, то — мистець!

— Так, так, — відповів староста збентежений. — Але скажи мені, кому то так залежить на цій жінці?

— Нахилися близше до мене, скажу тобі на вухо.

З цієї сумної ночі, як Каспарик говорив із Матушкою, ніхто вже більше не бачив його в Любовній. Отже слова чарівниці Пірітій здійснилися: коли птиця не має більше вернути під крівлю, муситься сплиндрувати її кубельце.

Вона була розумна жінка. Післали їй приобіцяних сто талярів, а Рожечці на весілля дві найгарнійші корови. Сам пан Павловський був на весіллю. Тоді то бабуся Пірітій у доброму гуморі розповідала що вона при помочі чародійного зілля і при допомозі чорта Деліяля держить полонену проклятy Каспарикову душу у вежі шарошського замку. Там буде доти, доки не відпокутує своїх злобних прогріхів. Потому чвалатиме знову на свому Палькові.

Може бути, що то правда.

Тому так діти, будьте чемні, бо годі знати, коли він знову зявиться.

Ух! Вже на дворі щось кланцає у воздусі, може то підкови його коня.

Кінець.

(Конець)

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. С. & Ко., Гартфорд, Конн. — У Вашім буцімто спростованню Ви не перечите ніяк, що у Вашім комітеті е „большевик". Колиж це правда, що Ви допустили поміж себе „большевика", то не погнівайтесь, коли скажемо, що ціла Ваша робота без путтяю. Бо хто ще тепер зве себе большевиком, де вже й дитина повинна знати, хто большевики, то він напевне не прозрить вже ніколи.

С. Маківка.

ВСЕ ГАРАЗД.

Після крикливої мандрівки найвизначніших польських політиків по міністерських почекальнях Лондону і Парижа, Варшава заворушилась...

Все, що сиділо до сього часу по міністерських канцеляріях, волочилося по урядових задвірках і виконувало обовязки розсадників польського шовінізму на українських та білоруських землях, стягнулось до столиці і занялось виріпшенням справ „національних меньшостей". Не тому, що вони самі здібні до цієї праці... Ні... Повіяло іншим вітром із Заходу. Спадкоємці Пуанкаре та інших заговорили другою мовою...

Замісць того, щоб гладити польську чорну сотню по голівці за кривди над українським та білоруським народом, сі нові верховодителі Франції Еріо і Пенлеве кажуть:

— В Польщі панує білий терор! Польща знущається над другими не польськими народами.

Ці слова роблять шум, крик. Тисячі листів засипають Францію із завіренням, що слова французьких учених брехня.

Пише Тугут; пишуть професори, і всі обіцяють надіслати до Парижа документи з ревізії по вязницях, які малиб підтвердити слова Тугута.

Поїхав, бачите, Тугут по вязницях. Заглянув там і тут, все було-б добре, колиб не скарги арештованих. Сі бестії, мало того, що сидять в одиночках, ще й скаржаться.

— Мене страшно побили! — каже один.

— Мені електрику запускали в ніс! — кричить другий.

— Мені ребра поломили! — додає третій.

Крик росте, росте і нарешті виводить з рівноваги Тугута, який кричить: „Неправда".

— „Правда" — чується навкруги.

— Коли так, то запитаємось Бесарабової, — зазначив Тугут. Пішли. Гукнули пару разів... Не озивається. Тільки пісок на могилі від гуку розвівається.

Махнув рукою Тугут та поїхав додому. З дому хотів послати протоколу ревізії, та побоявся, що в такій формі, як він є, може пошкодити.

Якже ділу порадити?

Думав, думав та нарешті побіг до зібраної політичної кумпанійки. Увійшов до хати... Глянув і від страху мало не вмер... Перед ним ціла зграя його ворогів, тих ворогів, що не давали йому життя пару літ. Але Тугут не трус... Дарма, що вічно воює у своїм клюбі, і тут найшовся. Перехрестившись лівою рукою, щоб відігнати все зло, підійшов до Ст. Грабського і шляпнув в губи:

„Здоров колего! Забудемо старе, а усталимо нове. Ґрабський зареготав і, виставивши ногу вперед, тусаму ногу, через яку два у свій час штурбака Тугутови, відповів: „Конечно! Давно час! Памятай, що всіх нас зеднує спільна недоля".

— Так, так, закричали всі присутні.

— Коли так, — сказав Тугут, так до діла. Сіли... Сиділи, як квочки на яйцях, сорок днів і сорок ночий. Всі вязкі частини тіла повідсиджували, а стіл і підлогу потом облили. Говорили, пили, писали, переписували і нікому не говорили. Не тому не говорили, що боялись осуду народу, а тому, що хотіли ввесь світ своєю мудростю здивувати. Алеж всьому буває конець. Нарешті оголосили в газетах, а потім і до сойму занесли. В соймі цілий день над ними законами говорили. Двох послів на три засідання виключили; чотирох побились; всі Жиди між собою пересварились. А Українці та Білоруси похрипли і горла потратили від співів. Щож то за закони, що їх так в соймі зустрічали? Галичанин. Це закони, які новий світ Українцям дали.

Школу на Подолі, а розмову на рідній мові в хаті і в полі. Прохання по „русінськи" писати, а українську мову забувати. Холмщину і Підляше до Польщі прикріпили, а нарід український до боротьби заохотили.

(Наше Життя).

ЛЬВІВСЬКА „ПРОСВІТА".

(Від власного кореспондента „Свободи").

III. Організація „Просвіти". Загальні Збори. Головний Виділ. Комісії.

Організація „Просвіти" є дещо скомплікована, відповідно до широких агенд товариства. Членом Товариства може бути кождий Українець, чи Українка, що платить вкладку, означену статутом, для Америки ця вкладка один долар річно. Члени гуртуються в читальні, що можуть бути у кождій місцевости; провід над читальнями мають філії у повітових містах; кермуючим органом цілого товариства є Загальні Збори і вибраний ними Голова і Головний Виділ.

Загальні Збори відбуваються з правила раз на два роки. На них Виділ дає справоздання з своєї діяльности, вислухує бажань членів і подає свопоза тим є зчаста надзвичайні Загальні Збори, присвячені спеціяльним питанням. Збори є доволі численні: так нпр. на останніх зборах 5. березня 1924 р. явилося 90 делеґатів філій і 102 відпоручників читалень, крім членів Головного Виділу і гостий. Загальні Збори „Просвіти", це місце, на якому сходяться освітні діячі з цілого краю, обмінюється думками про потреби освітної праці і підбадьорені з новими плянами і вказівками вертають до своєї праці. Загальні Збори „Просвіти" в останніх часах мають дуже діловий і поважний характер і значно і поглиблення освітної орґанізації.

Загальні Збори передають на два роки провід Товариства в руки вибраного ними Головного Виділу. Виділ складається з 16 членів і 6 заступників. Склад його тепер такий: голова Михайло Галущинський; перший містоголова др. Іван Брик, відомий дослідник літератури, ґімназіяльний професор; другий містоголова Володимир Децикевич, президент Виділу самоуряд. секретар Степан Шах, ґімн. проф. редактор календаря „Просвіти"; виділові: др. Володимир Бачинський, адвокат у Львові, Ярослав Колтинюк, директор „Дністра", Сидір Кузик, інж. аґроном, др. Іван Куровець — лікар, о. Ярослав Левицький др. теольоґії, Іван Ліщинський інсп. народ. шкіл, Константина Малицька, учителька; Юліян Мудрак, інжінір; Василь Мудрий, співробітник „Діла"; Др. Володимир Мудрий, урядник Виділу самоуряд.; Михайло Стефанівський, проф. ґімн.; Юліян Федусевич, радник суду; Михайло Кліщ складач, курац. Т-ва; Осип Навроцький, урядник Банку; Юліян Павликовський, інж. і Омелян Терлецький, проф. ґімн.

Засідання Виділу „Просвіти" є короткі, обчислені на економію часу. Матеріял для нарад приготовляє Президія, комісії і канцелярія — Виділ ці справи тільки провіряє і підготовлені внесення затверджує. Ширші дискусії ровodяться на Виділі тільки у принціпіяльних справах, як схема орґанізації, напрямок видань, доцільне використання маєтностий Товариства, поширення програми і под. Справи вирішені Виділом передаються до виконання Президії або канцелярії, справи намічені і проектовані переходять до Комісій, що мають обробити їх в подробицях. Комісії є помічними і дорадними орґанами Головного Виділу. Є їх пять:

Комісія видавнича, бібліотечна, орґанізаційна, театральна і економічна.

Президії Комісій є такі:

I. Видавнича комісія — голова др. Іван Раковський, відомий учений природник і антропольоґ, ґімназійний професор, містоголова Володимир Дорошенко, дир. бібл. Наук. Т-ва ім. Шевченка, секретар проф. Володимир Радзикевич, автор історії літератури і повістей.

II. Бібліотечна Комісія: голова др. Володимир Ривюк, урядник Краєвого Виділу, містоголова др. Іван Крипякевич історик; секретар Наталія Дорошенко, бібліотекарка „Просвіти".

III. Організаційна Комісія: голова дир. М. Галущинський, секретар Петро Петрик, урядник Т-ва „Просвіти".

IV. Театральна Комісія: голова о. радник І. Туркевич, секретар Семен Магаляс.

V. Економічна Комісія: Денес Коронець, голова, Антін Іванович, секретар.

Про діяльність Комісій говоримо дальше при окремих ділянках праці „Просвіти". Як з повищого перегляду презизжать визначнійші спеціялісти з ріжних областей, що своїм досвідом і порадою можуть дуже успішно підпомогти діяльність Головного Виділу.

IV. Філії і Читальні. Організаційна Комісія і люстрації.

В організації „Просвіти" змагання до централізації, себто до цього, щоби зняти з центра у Львові тягар всеї організаційної праці і передати його повітовим органам товариства і філіям. Як „Просвіта" була ще невеликим товариством Головний Виділ вирішив буквально всі просвітні справи цілого краю, — вів переписку цілого краю, — вів переписку з усіма членами, розсилав прелеґентів і люстраторів по читальнях, взагалі сам вкладав в цілу організацію. Це було можливе, коли „Просвіта" була малим товариством мала всього 50 чи 100 читалень. А-ле від часу як сіть читалень покрила густо весь край, коли число читалень перейшло дві тисячі, — Головний Виділ вже не є в силі не то злюструвати всіх читалень, але навіть вступати з ними в постійну переписку. Ці обовязки мусіли перейняти філії товариства, у повітових містах.

Філій має „Просвіта" тепер 72, з них передвоєнного часу не обновлено дотепер 5 філій; польські власти розвязали 8 філій. Все таки число філій є значне і нема в Галичині другої орґанізаці, що малаб так богато провінціональних центрів.

ставитх вимоги чимраз більші стараючись перетворити їх у живі і енерґічні осередки освітного життя. У відозві до „Просвіт" виданій новим головою Мих. Галущинським у квітні 1923 р. знаходимо таку програму діяльности філій:

„Філії „Просвіти" повинні проявляти як найбільше самостійности та ініціятиви в обсягу своєї праці. Виділи філій мусять зібрати в собі всіх інтеліґентних робітників на освітному полі приєднати нові сили, старатися підняти фаховий рівень праці, дбати про нові її методи. Дискусії й реферати про ріжні ділянки освітної праці, освітні анкети і конференції, фахова бібліотека — це помічні засоби філій. Органом Виділу філії мусить бути канцелярія з урядником-люстратором читалень. Філія мусить змагати до цього, щоби рішучо всі місцевости на її території мали свої читальні і рівночасно, щоби вони не істнували тільки на папері, а щоби рівень їх поставити якнайвище. Через постійні зносини з Головним Виділом праця усіх філій в краю утримає одноцільний характер.

Знова у резолюціях Загальних Зборів „Просвіти" з 5. березня 1923 читаємо:

„1). Загальні Збори уважають, що філії не мають тільки реєструвати життя в читальнях і подавати се до відома Головному Виділови, бо вони є важне духове звено між читальнями і Гол. Виділом. Задля цеї цілі мусять стежити за просвітним життям у своїм окрузі, вводити його у відповідне русло так, щоби читальні мали вигляд освітньо-культурних огнищ. Філії мусять виступати з живою і доцільною ініціятивою, мусять ставати важними дорадними і дійсними виконними тілами Головного Виділу і вести у своїх округах самостійно освітню працю в рамах статуту Т-ва. Їхня внутрішня організація мусить відповідати усім вимогам освітньої культурної установи. При Виділі мають істнувати діяльні комісії для усіх справ, центральна для округа випозичальня книжок, книгарня або базар, канцелярія з урядовцем котрий здобув знання, як вести освітню працю. Для всіх осіб, головно тих, що працюють у філіяльному Виділі і його комісіях і інтересуються освітніми питаннями, удержує філіяльний Виділ підручну бібліотеку, до котрої виписує книжки і журнали з ділянки народньої освіти і дошкільного та позашкільного виховання.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що мітинг відбудесь о 2. годині попол в неділю, 10. серпня б. р. в Укр. Школі, 212 Президент стр. На порядку нарад важні справи до полагодження і буде справоздание. Тов. буде принимати нових членів до Січи і до У. Н. Союза після статута. Не явившийся член заплатить кари 50 цнт., а урядник $1.00. — О. Зубар, предс.; М. Пипюк, секр.